

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10403

Tarih : 07.02.2025

10/2372

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başta Diyarbakır olmak üzere tüm Türkiye'nin giderek artan ve artık alarm veren kuraklık sorununun tüm boyutlarıyla araştırılarak çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlarıyla Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

Ceylan AKÇA CUPOLO
Diyarbakır Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Kuraklık, Avrupa Kuraklık Gözlemevi'nin (European Drought Observatory) şiddetli, kalıcı ve kritik kuraklık yaşayan bölgelerin gösterildiği Aralık 2024 haritasında; Türkiye'nin önemli büyüklükte bir kısmının "uyarı", kıyı Ege ve İç Anadolu Bölgesinin yer yer, Marmara ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinin neredeyse tamamının "alarm" düzeyinde kodlandığı görülmektedir. Türkiye'nin her yerinden kuraklığın başka bir boyutuna ilişkin haberler kamuoyuna yansırken, kuraklıkla mücadele şöyle dursun yan etkisi itibariyle kuraklığı büyütecek tarım, enerji, maden vb politikalar hayata geçirilmektedir. İnsanlığın ortak varlığı olan suyun ve yine insanlığın ortak sorunu olan kuraklık krizinin su-tarım-maden-enerji-güvenlik politikalarının bütünlüklü, rasyonel ve tüm insanlığın yararına olacak şekilde ele alınmasıyla çözülmesi gerekmektedir. Başta Diyarbakır olmak üzere tüm Türkiye'nin giderek artan ve artık alarm veren kuraklık sorununun tüm boyutlarıyla araştırılarak çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlarıyla bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

GEREKÇE

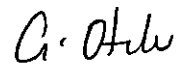
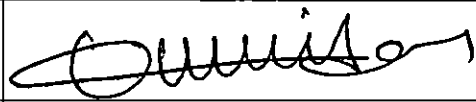
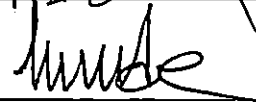
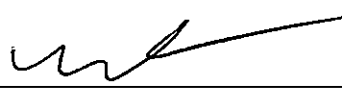
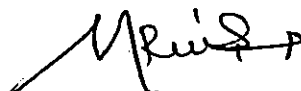
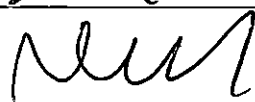
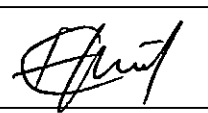
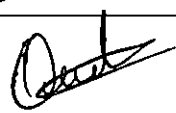
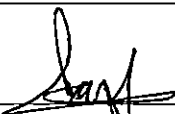
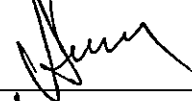
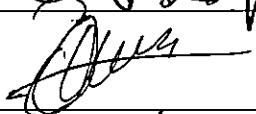
Yaşamın kaynağı ve bitkisiyle, hayvanıyla, insanıyla gezegenin en temel kollektif ihtiyacı olan su; su varlığının kıtlığı ve yanlış su yönetimi nedeniyle global piyasalarda artık üzerine, bir sonraki büyük çöküşün gerekçesi olarak bahisler açılmış durumdadır. Su kıtlığı yahut kuraklık; salt tarımsal üretimi olumsuz etkileyerek gıda arzında azalmaya ve fiyat artışlarına yol açarak gıda güvenliğini tehlikeye sokmakla kalmaz. Kısa vade ve lokal ölçekte içme suyu temininde zorluklara neden olur, hidroelektrik santrallerine bağlı enerji üretiminde aksamalara yol açar, biyolojik çeşitliliğin azalmasına ve orman yangınlarının artmasına sebep olarak ekosistemler üzerinde onarımı zor tahribatlar yaratır, ekonomik kayıpları ve sağlık sorunlarını artırır, kırsal göçü tetikler, toplumsal huzursuzluklara yol açarak sosyal istikrarsızlıklar yaratır. Daha da önemlisi uzun vadede ve küresel ölçekte su krizlerini/çatışmalarını/savaşlarını gündeme getirir.

Global Water Monitor 2024 Yılı Raporunda; 1995-2005 ortalamasıyla kıyaslandığında her yıl kurak ay sayısında rekor artışlar yaşandığı, üstüste sıcaklık rekorları kırıldığı, bağıl hava neminin düzenli olarak düştüğü, yeraltı ve yüzey sularının (buz ve karla birlikte) düşük değerler gösterdiği ifade edilmiştir. Yine Avrupa Kuraklık Gözlemevi'nin (European Drought Observatory) şiddetli, kalıcı ve kritik kuraklık yaşayan bölgelerin gösterildiği Aralık 2024 haritasında; Türkiye'nin önemli büyüklükte bir kısmının "uyarı", kıyı Ege ve İç Anadolu Bölgesinin yer yer, Marmara ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinin neredeyse tamamının "alarm" düzeyinde kodlandığı görülmektedir. Uluslararası raporlara yansıyan ve son 53 yılın en sıcak ayına sahiplik yapan 2024 yılında; Kırıkkale'de çiftçiler yağmur duasına çıkmış, Edirne Danışment Deresi'nde oksijensizlikten toplu balık ölümleri yaşanmış, Adana Seyhan Baraj Gölü'nde sandallarla gidilen orta adaya yürünerek varılmış, Büyük Menderes Nehri yatağından çatlak çatlak olmuş fotoğraflar servis edilmiş, Konya'da üst üste devasa obruklar oluşmuş, Van Gölü'nde eski uygarlıkların kalıntıları yüzeye çıkmış, Hakkari Cilo buzulları erimiştir. 2025 yılının da bir önceki yıla rahmet okutacağını Diyarbakır İl Tarım ve Orman Müdürünün 23 Ocak 2025'te yaptığı "1 Ekim'den bu yana Diyarbakır'a toplam 125 milimetre yağış düştü. Bu miktar geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 48 daha düşük. Önümüzdeki Nisan ve Mayıs'ta ekilmesi planlanan pamuk ve mısır gibi su tüketimi yüksek bitkiler yerine hububat ve bakliyat gibi daha az suya ihtiyaç duyan ürünleri ekmeleri tavsiye edildi" açıklamasından dahi anlamak mümkündür.

Kırıkkale'den Edirne'sine, Adana'dan Konya'sına, Aydın'dan Hakkari'sine, Van'dan Diyarbakır'ına kadar Türkiye'nin her yerini vuran, sebepleri ve sonuçları itibariyle birbiriyle ilişkili ve yakın gelecekte katmerlenerek büyüyecek bu kuraklık krizi; en temelde bir yönetim krizidir. Diyarbakır'ın Eğil ilçesi Yatır Köyünde (Şawelya) bulunan kanyondaki kaçak kum ocakları sorunu, Kulp ilçesinde hukuka aykırı olduğu için iptal edilen ancak ne hikmetse sonra izin verilen Zoré Çayı HES projesi, Karpuzlu Köyü'nde Kalker Ocağı ve Kum Eleme Tesisi için "ÇED raporu gerekli değildir" kararı veren idare sorunu, Lice ilçesinde Sarım Çayı Havzasına yapılmak istenen HES projesi, Çınar ilçesine bağlı Darê köyünde inşaat malzemesi olan pomza çıkarmak için tahrif edilen mezarlar, Dicle ilçesi Pirejman ve Heridan köylerinde insan yaşamı üzerindeki yok edici etkisi alarm veren maden arama faaliyetleri, Sur ilçesinde Dicle Nehri'nden çekilen kumların yarattığı girdaplarda ölen sayısız çocuk ve genç sorunu; Diyarbakır'ın neredeyse tüm ilçelerinde yaşanan/yaşatılan suyla ilişkili yönetim krizinin resmidir. Sıralanan örneklerinin tamamında yerleşke sakinleri isyan etmiş, yürütmeye şikayet başvurularında bulunmuş, sonuç alamayınca ya mahkemelere gitmiş ya da göç etmek zorunda kalmışlardır. Yenilenebilir enerji kaynağı ile kıt bir kaynağa bağımlı enerji ikileminde bağımlı enerjiden, su varlığını koruma ile inşaat malzemesi üretme ikileminde inşaattan, doğa ile kâr hırsı ikileminde kârdan, kırsal yaşamı teşvik etme ile göç ettirme ikileminde

göçten, yaşam ile ölüm ikileminde ölümden yana karara hükmeden bu yaklaşım; kuraklıkla mücadele etmek şöyle dursun kuraklığı hem Türkiye sınırları içinde hem de sınır ötesinde büyütme gayreti içindeymiş gibi görünmektedir. Foreign Policy Research Institute'de yayınlanan bir araştırmaya göre; Türkiye'den başlayıp Kuveyt'e kadar beş ülkeden geçen ve nihayetinde Körfez'e akan Dicle ve Fırat nehirleri üzerinde Türkiye'nin yaptığı barajlar nedeniyle diğer ülkelere giden su miktarı önemli ölçüde düşmüş ve sadece Irak'ın güney illerinde 21.000'den fazla kişinin tarım, hayvancılık ve içme amaçlı su kıtlığı nedeniyle yerinden edilmesine sebep olmuştur.

İnsanlığın ortak varlığı olan suyun ve yine insanlığın ortak sorunu olan kuraklık krizinin su-tarım-maden-enerji-güvenlik politikalarının bütünlüklü, rasyonel ve tüm insanlığın yararına olacak şekilde ele alınmasıyla çözülmesi gerekmektedir. Başta Diyarbakır olmak üzere tüm Türkiye'nin giderek artan ve artık alarm veren kuraklık sorununun tüm boyutlarıyla araştırılarak çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlarıyla bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	